CZU: 343.36:343(478)(094.4) **DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.12086962**

OBIECTUL JURIDIC SPECIAL AL INFRACȚIUNILOR PREVĂZUTE LA ART. 303 DIN CODUL PENAL AL REPUBLICII MOLDOVA

Bragoi Constantin

doctorand, Școala Doctorală Științe Juridice și Științe Economice
Universitatea de Stat din Moldova.
asistent judiciar la Curtea de Apel Chișinău
ORCID ID: 0009-0000-0457-9636

In this article we have proposed to analyze the special legal object of the offenses provided in art. 303 of the Criminal Code of the Republic of Moldova. It is found that by committing the offense provided for in para. (1) art. 303 of the Criminal Code affects social relations regarding the inadmissibility of interference in the activity of the national or international court, as the sole promoter of the act of justice. And following the commission of the offense provided for in para. (2) art. 303 of the Criminal Code of the Republic of Moldova affects social relations regarding the inadmissibility of interference in the activity of criminal investigation bodies or the staff of international courts. It was demonstrated that in the secondary plan, the crimes provided for in art. 303 of the Criminal Code of the Republic of Moldova may affect social reactions regarding the bodily integrity, health or mental (moral) freedom of the person.

Keywords: *special legal object, social values, social relations, interference in the criminal investigation, crimes against justice.*

Obiectul juridic special reprezintă valoarea socială concretă și relațiile sociale generate de aceasta, cărora li se aduce atingere prin săvârșirea unei fapte infracționale. Determinarea obiectului juridic special al infracțiunii are o importanță deosebită, deoarece contribuie la aprecierea pericolului social, stabilirea conținutului obiectului material și cercului de victime.

Identificarea obiectului juridic special al infracțiunii are o importanță foarte mare și pentru aplicarea corectă în practică a legii penale, deoarece o eroare în acest sens face imposibilă calificarea exactă a faptei.

În practica judiciară găsim confirmarea acestor idei. De pildă, într-o speță, C.I. a fost învinuit de săvârșirea infracțiunii prevăzută la alin. (1) art. 303 CP RM. Însă, determinarea greșită a obiectului juridic special a generat pronunțarea unei sentințe de achitare, pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii. În acest sens, Curtea Supremă de Justiție a reținut că „*acțiunile lui C.I. nu au fost îndreptate spre obiectul componenței de infracțiune, care poate fi doar activitatea*

instanței judecătorești, dar au fost îndreptate către o altă persoană decât cele stipulate exhaustiv în prevederile alin. (1) art. 303 CP RM. Din moment ce obiectul juridic special al infracțiunii imputate lui C.I., prevăzută la alin. (1) art. 303 CP RM îl formează relațiile sociale cu privire la neadmiterea imixtiunii în activitatea instanțelor judecătorești, instanța nu a identificat existența obiectului infracțiunii respective, deoarece influența manifestată de către inculpat a fost exercitată asupra unui martor, dar nu asupra instanței de judecată” [1].

În general, obiectul juridic special al infracţiunilor de amestec în înfăptuirea justiţiei şi în urmărirea penală, prevăzute la art. 303 CP RM depinde şi derivă din obiectul juridic generic al infracţiunilor amplasate în cadrul Capitolului XIV „Infracţiuni contra justiţiei” din Partea Specială a Codului penal. Mai exact, conţinutul obiectului juridic special al infracţiunilor de amestec în înfăptuirea justiţiei şi în urmărirea penală derivă din relaţiile sociale cu privire la activitatea de înfăptuire a justiţiei şi activitate de contribuire la înfăptuirea justiţiei.

Din punct de vedere al tehnicii legislative la art. 303 CP RM sunt reunite două infracţiuni în varianta-tip şi o variantă agravată de infracţiune. Corespunzător, fiecare dintre aceste două infracţiuni posedă un obiect juridic special distinct. Astfel, în continuare ne-am propus analiza propriu-zisă a obiectului juridic special al infracţiunilor incriminate la art. 303 CP RM, adică stabilirea relaţiilor sociale care sunt lezate prin comiterea acestor infracţiuni.

Cu titlu preliminar, reţinem prevederile art. 114 şi alin. (1) art. 116 din Constituţia Republicii Moldova, potrivit cărora „Justiţia se înfăptuieşte în numele legii numai de instanţele judecătoreşti. Judecătorii instanţelor judecătoreşti sunt independenţi, imparţiali şi inamovibili, potrivit legii” [2].

De asemenea, alin. (1) şi (2) art. 13 din Legea privind organizarea judecătorească, stipulează că „Imixtiunea în înfăptuirea justiţiei este interzisă. Exercitarea de presiune asupra judecătorilor cu scopul de a împiedica judecarea completă şi obiectivă a cauzei sau de a influenţa emiterea hotărârii judiciare atrage răspundere contravenţională sau penală conform legii” [3].

În jurisprudenţa sa, Curtea Constituţională a Republicii Moldova a subliniat că judecătorii trebuie să ia decizii în deplină libertate şi să acţioneze fără restricţie şi fără a fi supuşi unor influenţe, incitări, presiuni, ameninţări sau intervenţii ilegale, directe sau indirecte, indiferent din partea cărei persoane vin şi de motivul de la baza lor. În calitate de deţinător al autorităţii judecătoreşti, judecătorul trebuie să-şi poată exercita funcţia în deplină independenţă în raport cu toate constrângerile de natură socială, economică şi politică, chiar şi în raport cu alţi judecători şi în raport cu administraţia judecătorească [4].

Articolul 3 din Legea cu privire la Procuratură, prescrie că „Procuratura este independentă de puterile legislativă, executivă şi judecătorească, de orice partid politic sau organizaţie social-politică, precum şi de oricare alte instituţii, organizaţii sau persoane. Imixtiunea în activitatea Procuraturii este interzisă. Procuratura cooperează cu alte autorităţi pentru realizarea funcţiilor prevăzute de prezenta lege” [5].

În punctul 4 al Liniilor Directoare privind Rolul Procurorilor, adoptate la cel de-al VIII-lea Congres al Naţiunilor Unite de prevenire a Criminalităţii şi Tratamentului Infractorilor este menţionat că „statele se vor asigura de faptul că procurorii sunt capabili să-şi îndeplinească în mod liber atribuţiile profesionale, fără a fi supuşi la intimidări, impedimente, hărţuiri, ingerinţe nefondate şi fără a fi expuşi în mod nejustificat (fără motive rezonabile) la răspundere civilă, penală sau de altă natură” [6].

Potrivit alin. (3) art. 10 al Legii privind statutul ofiţerului de urmărire penală, „Imixtiunea sub orice formă în activitatea organelor de urmărire penală atrage răspunderea stabilită de legislaţie” [7].

Aşadar, în demersul de identificare a obiectului juridic special al infracţiunilor de amestec în înfăptuirea justiţiei şi în urmărirea penală, am constatat că doctrina penală autohtonă cuprinde mai multe puncte de vedere cu referire la conţinutul obiectului juridic special al acestor infracţiuni. Astfel, în opinia doctrinarului I. Macari, obiectul infracţiunilor prevăzute la art. 303 CP RM îl constituie „activitatea legitimă a organelor de justiţie privind lupta cu criminalitatea”. Deşi foloseşte sintagma „obiectul infracţiunii”, autorul are în vedere obiectul juridic special al infracţiunilor, menţionând că „judecătorii, procurorii şi persoanele care înfăptuiesc urmărirea penală trebuie ocrotite pentru a asigura efectuarea normală a justiţiei în genere” [8].

Doctrinarul T. Popovici consideră că obiectul infracţiunilor prevăzute la art. 303 CP RM îl formează „activitatea instanţei judecătoreşti şi a organelor de urmărire penală”. Iar obiectul facultativ îl constituie „personalitatea judecătorului, procurorului, a ofiţerului de urmărire penală în cazul în care asupra acestor persoane se săvârşesc acţiuni îndreptare spre a limita drepturile lor prevăzute de Codul de procedură penală sau de alte acte legislative, precum şi a persoanelor implicate în procedurile penale ca parte sau alţi subiecţi de procedură” [9, p. 640]. Implicit, aceeaşi idee este promovată şi de doctrinarul Gh. Ulianovschi [10, p. 670].

Nu putem împărtăşi opinia doctrinarilor care, la relevarea obiectului juridic special al infracţiunilor analizate, menţionează despre existenţa obiectului juridic facultativ al infracţiunilor prevăzute la art. 303 CP RM.

Sub acest aspect, susținem părerea lui S. Brînza care subliniază inoportunitatea consacrării noțiunii „obiectul juridic facultativ al infracțiunii” drept categorie distinctă a obiectului juridic al infracțiunii [11, p. 135].

În viziunea noastră utilizarea conceptului de obiect juridic special facultativ al infracțiunii este inutil și inept sub aspect metodologic, or, prezența obiectului juridic facultativ este opțională și poate fi luată în considerare numai la individualizarea pedepsei. Astfel, constatând prezența unei constrângeri fizice sau psihice a judecătorului (alin. (1) art. 303 CP RM), procurorului, ofițerului de urmărire penală sau a personalului instanțelor de judecată internaționale (alin. (2) art. 303 CP RM), se va aduce atingere relațiilor sociale cu privire la integritatea corporală, sănătatea sau libertatea psihică (morală) a acestora, care de fapt formează obiectul juridic secundar al infracțiunilor și nicidecum obiectul juridic facultativ.

Cercetătorul X. Ulianovschi afirmă că obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute la art. 303 CP RM îl constituie „relațiile sociale cu privire la activitatea instanței judecătorești ca unic promotor al actului de justiție și cu privire la efectuarea urmăririi penale de către organele de stat împuternicite de lege” [12, p. 586]. Totodată, autorul consideră că infracțiunile prevăzute la art. 303 CP RM presupun și existența obiectului juridic secundar ce îl constituie „relațiile sociale cu privire la libertatea morală a judecătorului, procurorului, ofițerului de urmărire penală, în situația în care asupra persoanelor respective se sărvârșesc acțiuni îndreptate spre limitarea drepturilor lor prevăzute de Codul de procedură penală” [12, p. 587].

În opinia doctrinarilor S. Brînza și V. Stati, obiectul juridic special al infracțiunii specificate la alin. (1) art. 303 CP RM îl constituie „relațiile sociale cu privire la neadmiterea imixtiunii în activitatea instanței judecătorești naționale sau internaționale, ca unic promotor al actului de justiție” [13, p. 727]. Iar obiectul juridic special al infracțiunii specificate la alin. (2) art. 303 CP RM îl constituie „relațiile sociale cu privire la neadmiterea imixtiunii în activitatea organelor de urmărire penală sau a personalului instanțelor de judecată internaționale” [13, p. 730].

La fel, doctrinarii S. Brînza și V. Stati consideră că „infracțiunile analizate, în plan secundar aduc atingere relațiilor sociale cu privire la integritatea corporală, sănătatea sau libertatea psihică (morală) a persoanei” [13, p. 728, 730].

Deci, ținând cont de opiniile doctrinare analizate și de textul incriminator consemnat la art. 303 CP RM, inclusiv, de locul amplasării acestui articol în structura Părții Speciale a Codului penal, constatăm că prin incriminarea faptelor prevăzute la art. 303 CP RM legislatorul a urmărit, în principal,

protejarea a două valori sociale şi, respectiv, relaţiile sociale care se formează, se dezvoltă şi se desfăşoară în jurul acestor valori, după cum urmează: (*i*) activitatea instanţei judecătoreşti ca unic promotor al actului de justiţie (alin. (1) art. 303 CP RM); (*ii*) activitatea organelor de urmărire penală sau a personalului instanţelor de judecată internaţionale de contribuire la înfăptuirea justiţiei (alin. (2) art. 303 CP RM).

În continuare, ne-am propus stabilirea relaţiilor sociale protejate, în plan secundar, prin incriminarea faptelor de amestec în înfăptuirea justiţiei şi în urmărirea penală. Astfel, referindu-ne la relaţiile sociale cu privire la libertatea psihică (morală) a persoanei, prezintă relevanţă opinia cercetătoarei A. Eşanu, care consideră că „libertatea psihică a persoanei este posibilitatea fiinţei umane de a se autodetermina de sine stătător, fără careva presiuni exercitate din exterior” [14, p. 73].

În opinia autorului C.G. Rătescu „libertatea psihică a persoanei este putinţa ce-i este lăsată fiecărei persoane de a decide în toate actele sale, în cadrul ordinii juridice, după cum va crede de cuviinţă, deci după cum îi vor dicta conştiinţa, sentimentele şi interesele sale” [15, p. 245-246].

Într-o speţă din practica judiciară, în care D.T. a fost recunoscut vinovat în comiterea infracţiunii prevăzută la alin. (2) art. 303 CP RM, acţiunile acestuia fiind exprimate în constrângere psihică, au fost descrise astfel: „*aflându-se în sediul Procuraturii, după primirea copiei ordonanţei de pornire a urmăririi penale, pe care avea calitatea de bănuit, cu scopul de a împiedica cercetarea rapidă, completă şi obiectivă a cauzei penale, a ameninţat procurorul C.L., căruia i s-a împuternicit exercitarea urmăririi penale pe acest dosar, cu violenţă asupra acestuia şi membrilor săi de familie*” [16].

Sub acest aspect, L.V. Danelean relevă că „ameninţarea este o formă a violenţei psihice, care constă în promisiunea făcută unei persoane de a-i cauza în viitor un anumit prejudiciu, cauzându-i victimei o traumă psihică” [17, p. 8-9]. În opinia cercetătorului M.A. Djangurazov „ameninţarea suprimă sau restrânge libertatea psihică” [18].

În urma examinării acestor puncte de vedere, reiterăm că libertatea psihică a persoanei apare pe post de valoare socială lezată în adiacent, nicidecum însă în plan principal. Asupra libertăţii psihice a persoanei se atentează doar în cazurile de constrângere psihică, care la infracţiunile de amestec în înfăptuirea justiţiei şi în urmărirea penală apare ca acţiune adiacentă.

Cât priveşte relaţiile sociale cu privire la integritatea corporală şi sănătatea persoanei în sensul infracţiunilor prevăzute la art. 303 CP RM,

susținem pe deplin punctul de vedere exprimat de S. Brînza și V. Stati, potrivit căruia violența aplicată nu trebuie să depășească gradul de intesitatea al vătămării intenționate ușoare a integrității corporale sau a sănătății.

În concluzie, obiectul juridic special al infracțiunii prevăzută la alin. (1) art. 303 CP RM îl constituie relațiile sociale cu privire la neadmiterea imixtiunii în activitatea instanței judecătorești naționale sau internaționale, ca unic promotor al actului de justiție. Iar obiectul juridic special al infracțiunii prevăzută la alin. (2) art. 303 CP RM îl constituie relațiile sociale cu privire la neadmiterea imixtiunii în activitatea organelor de urmărire penală sau a personalului instanțelor de judecată internaționale. Totodată, în plan secundar infracțiunile de amestec în înfăptuirea justiției și în urmărirea penală pot aduce atingere relațiilor sociale cu privire la integritatea corporală, sănătatea sau libertatea psihică (morală) a persoanei.

Referințe:

1. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 22.09.2020. Dosarul nr. 1ra-711/20. [Accesat: 23.11.2023] Disponibil: www.jurisprudenta.csj.md
2. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr. 1.
3. Legea nr. 514 din 06.07.1995 privind organizarea judecătorească. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 58.
4. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 2 din 09.02.2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 55-58 din 11.03.2016.
5. Legea nr. 3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 69-77.
6. Liniile Directoare privind Rolului Procurorilor, adoptate la cel de-al VIII-lea Congres al Națiunilor Unite de prevenire a Criminalității și Tratamentului Infractorilor, Havana, Cuba, 1990.
7. Legea nr. 333 din 10.11.2006 privind statutul ofițerului de urmărire penală. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr. 195-198.
8. MACARI, I. Dreptul penal al Republicii Moldova. Partea Specială. Chișinău: CE USM, 2003. 509 p.
9. BARBĂNEAGRĂ, A. ș.a. Codul penal comentat și adnotat. Chișinău: Cartier, 2005. 656 p.

10. BARBĂNEAGRĂ, A. ş.a. Codul penal al Republicii Moldova: Comentariu. (Legea nr. 985-XVI din 18.04.2002. Cu toate modificările operate până la republicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.72-79/195 din 14.04.2009. Adnotat cu jurisprudenţa CEDO şi a instanţelor naţionale). Chişinău: Sarmis, 2009. 860 p.
11. BRÎNZA, S. Obiectul infracţiunilor contra patrimoniului. Chişinău: Tipografia Centrală, 2005, 675 p.
12. BRÎNZA, S. ş.a. Drept penal. Partea Specială. Vol. II. Chişinău: Cartier, 2005. 804 p.
13. BRÎNZA, S., STATI, V. Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol. II. Chişinău: Tipografia Centrală, 2015. 1300 p.
14. EŞANU, A. Infracţiuni legate de prelevarea organelor sau ţesuturilor umane în reglementarea legislaţiei penale contemporane: Monografie. - Chişinău: CEP USM, 2009, p. 73.
15. RĂTESCU, C.G. ş.a. Codul penal adnotat. Vol. III. Partea specială. Bucureşti: Socec & Co., 1937, 702 p.
16. Decizia Colegiului penal lărgit al Curţii Supreme de Justiţie din 16.04.2019. Dosarul nr. 1ra-258/2019. [Accesat: 23.11.2023] Disponibil: www.jurisprudenta.csj.md
17. ДАНЕЛЯН, Л.В. Уголовно-правовая и криминологическая характеристика угрозы убийством или причинением тяжкого вреда здоровью / Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Тюмень, 2011. 23 p.
18. ДЖАНГУРАЗОВ, М.А. Уничтожение или повреждение имущества как способ совершения преступления. В: Уголовная политика в сфере обеспечения безопасности здоровья населения, общественной нравственности и иных социально-значимых интересов. Материалы международной научно-практической конференции (20 мая 2012 г.). Краснодар, 2012, с. 239-245.